

Konserwacja i remont Fary w Końskowoli – zabytku o istotnym znaczeniu dla historii Regionu Lubelskiego

Projekt współfinansowany ze środków
Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego
na lata 2007-2013

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wstęp

Kościół farny w Końskowoli można nazwać świadkiem historii Polski i ziemi lubelskiej. Tuż po zawarciu unii polsko – litewskiej w Krewie (1384 r.) powstała tu pierwsza, drewniana świątynia pod wezwaniem Krzyża Świętego. Fundatorem kościoła był Męcina z Konina herbu Rawa, w prostej linii potomek wojewody Warsza, który w drugiej połowie XIII wieku zarządzał ziemią lubelską z ramienia księcia Bolesława Wstydliwego.

Prawdopodobnie w czasie, kiedy powstawało województwo lubelskie (1474 rok), drewniany kościół zastąpiła murowana, gotycka świątynia.

W czasach rozkwitu Królestwa Polskiego pod rządami ostatnich Jagiellonów, wojewoda lubelski Andrzej hrabia Tęczyński rozpoczął (prawdopodobnie w połowie XVI wieku) budowę nowego, gotycko-renańskiego kościoła, który miał stanowić świadectwo potęgi rodu. W kryptach tej świątyni pochowani zostali zarówno fundator (zmarły w 1561 r. jako najważniejszy świecki senator Królestwa), jak i jego młodszy syn Andrzej wojewoda krakowski (zmarły w 1588r.). Warto wspomnieć, że Andrzej Tęczyński młodszy dwukrotnie – w 1574 i 1587 r. wysuwany był przez obóz szlachecki jako kandydat do korony Królestwa Polskiego.

W 1622 roku z Końskowoli – swojej ówczesnej siedziby - na słynne poselstwo do Stambułu wyruszył książę Krzysztof Zbaraski. Poselstwo, którego celem było zatwierdzenie pokoju między Polską a Turcją zakończył Zbaraski w 1623 r. wracając na Wielkanoc do Końskowoli. Dopiero stąd gońcy księcia ruszyli do króla Zygmunta III z informacją o pomyślnym zakończeniu misji dyplomatycznej.

W 1667 roku końskowolska fara stała się świadkiem wygaśnięcia rodu Tęczyńskich, powszechnie uważanego za najstarszy ród możnowładczy Królestwa Polskiego. W roku tym w krypcie pod kaplicą północną złożono ciało Izabeli z Tęczyńskich Opalińskiej. W 1675 roku w krypcie południowej spoczęła jej córka – Zofia Lubomirska. Z polecenia Stanisława Herakliusza Lubomirskiego, kaplica południowa fary stała się mauzoleum zmarłej, w którym przechowywano szereg srebrnych tablic z herbami Opalińskich i Lubomirskich. Na samym sarkofagu Zofii Lubomirskiej wyobrażono także herb Tęczyńskich.

W czasach Czartoryskich – właścicieli Końskowoli od 1734 roku – kościół w zaczął pełnić funkcję miejsca upamiętnienia osób zasłużonych dla Ojczyzny. Przed świątynią znajdują się nagrobki generała Józefa Orłowskiego, ostatniego polskiego komendanta twierdzy w Kamieńcu Podolskim oraz poety Franciszka Dyonizego Książnina, sekretarza księcia Adama Czartoryskiego. Wewnątrz kościoła upamiętniono także osobistego lekarza księżnej Izabeli Czartoryskiej – Karola Khittl. Nie sposób nie wspomnieć, że na przełomie XVIII i XIX wieku proboszczami w Końskowoli byli słynni działacze polskiego oświecenia – Grzegorz Piramowicz oraz Franciszek Zabłocki.

Monety odnalezione w nawie głównej - coins discovered in the main nave

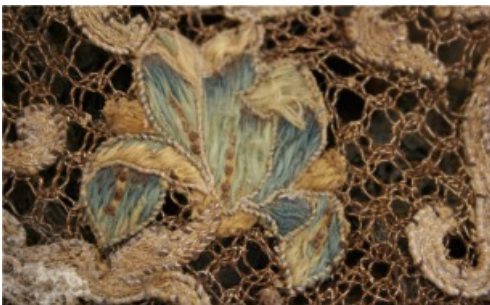
Introduction

The parish church in Końskowola may be called a witness to the history of Poland and the Lublin region. Soon after the Polish-Lithuanian union of Kreva (1384), the first wooden church, dedicated to the Holy Cross, was erected here. The church was funded by Męcina of Konin, a member of the Rawa noble family, a direct descendant of voivode Warsz, who in the second half of the 13th century administered the Lublin region by commission from Prince Boleslaw the Chaste. The wooden church was replaced with a stone, Gothic one, most probably at the time in which the Lublin voivodeship was established (1474). In the times of the Kingdom of Poland's prosperity under the last kings of the Jagiellonian dynasty, the Lublin voivode, count Andrzej Tęczyński, started (most likely in the mid-16th century) the construction of a new, Gothic and Renaissance church that was to serve as evidence of the power of the Tęczyński family. Both the founder (deceased in 1561 as the most important lay senator in the Kingdom) and his younger son, also Andrzej, the voivode of Kraków (deceased in 1588) are buried in the vaults of the church. Andrzej the younger was twice, in 1574 and 1587, proposed as a candidate for the crown by the noblemen camp.

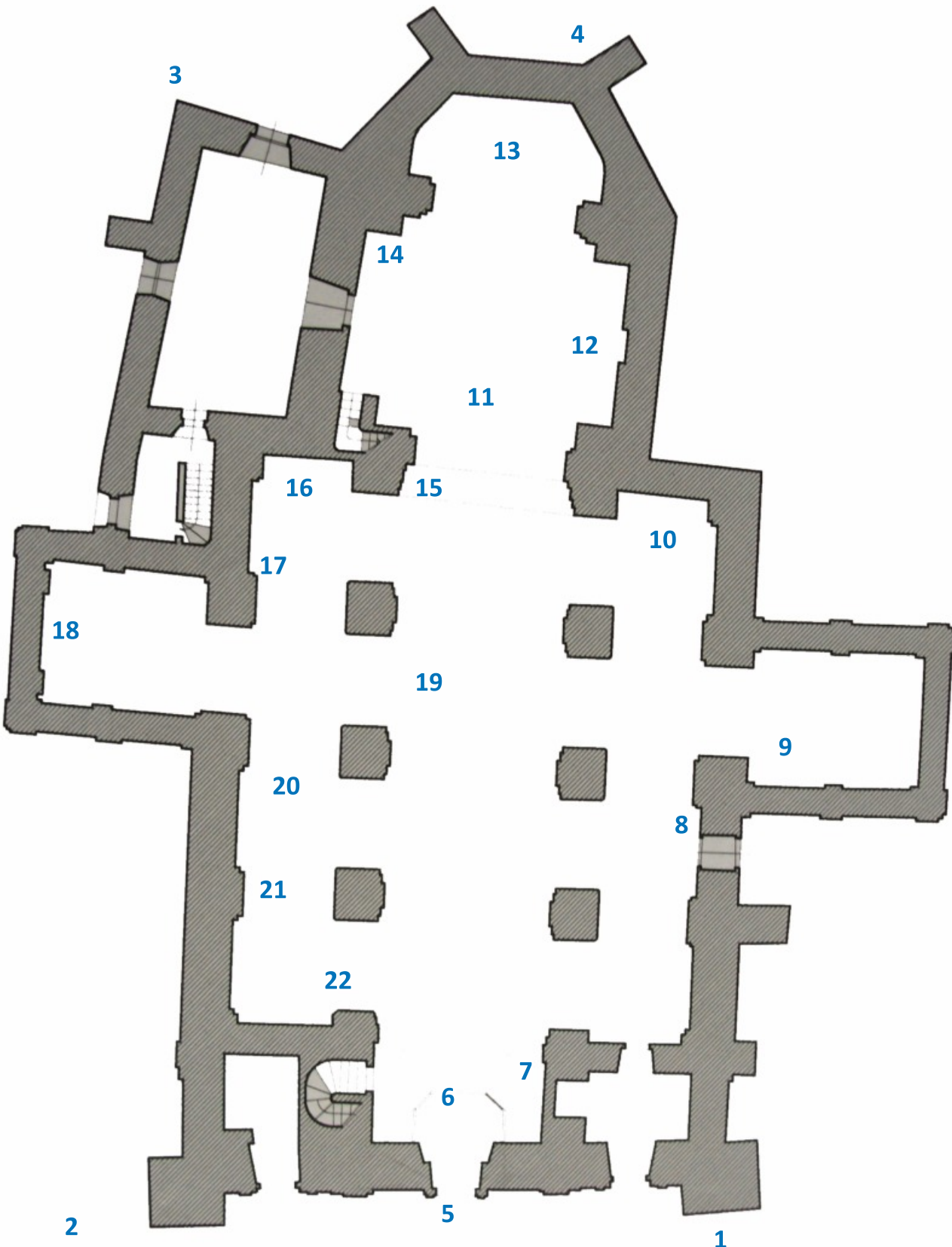
In 1622, it was from Końskowola that Prince Krzysztof Zbaraski embarked on his famous diplomatic journey to Istanbul. The mission of confirming peace between Poland and Turkey was successfully completed in 1623, with Zbaraski returning to Końskowola for Easter. From there, messengers were sent to King Sigismund III, informing of the result of the diplomatic mission.

In 1667, the parish church in Końskowola saw the Tęczyński family, generally considered to be the oldest magnate family in Poland, die out. In this year, the body of Izabela Opalińska, nee Tęczyńska, was buried in the vault under the northern chapel. In 1675, her daughter, Zofia Lubomirska, was buried in the southern vault. By order of Stanisław Herakliusz Lubomirski, the southern chapel of the parish church was transformed into a mausoleum of Zofia, where a number of silver plates with the coats of arms of the Opaliński and Lubomirski families were kept. The coat of arms of the Tęczyński family was also produced on the sarcophagus of Zofia Lubomirska.

In the times of the Czartoryski family (owners of Końskowola until 1734), the church in Końskowola started to function as a place of remembrance of the persons who rendered great service to the Fatherland. The tombstones of Józef Orłowski, the last Polish commandant of the stronghold in Kamieniec Podolski, and Franciszek Dyonizy Książnin, poet and secretary to prince Adam Czartoryski are located in front of the church. Karol Khittl, the personal physician of Princess Izabela Czartoryska, was commemorated inside the church. It should also be mentioned that at the turn of the 18th century, two famous figures of the Polish Enlightenment, Grzegorz Piramowicz and Franciszek Zabłocki, were parish priests in Końskowola.

Detale z sukni księżnej Zofii Lubomirskiej – details from the dress of Princess Zofia Lubomirska

Mapa projektu

- 1 renowacja nagrobka Książnina
- 2 renowacja nagrobka gen. Orłowskiego
- 3 odnalezienie znaku kamieniarza
- 4 wyeksponowanie gotyckich murów
- 5 renowacja portalu głównego
- 6 odkrycie krypty pod kruchtą
- 7 renowacja XVIII wiecznych kropielnic
- 8 renowacja kropielnicy
- 9 odnowienie nagrobka Lubomirskiej
- 10 renowacja ołtarza św. Andrzeja
- 11 odkrycie krypty pod prezbiterium
- 12 renowacja portali w prezbiterium
- 13 odnowienie ołtarza głównego
- 14 odnalezienie XV wiecznej posadzki
- 15 renowacja ambony
- 16 odnowienie ołtarza św. Stanisława
- 17 odnalezienie fundamentów
- 18 odnowienie obrazu „Zdjęcie z Krzyża”
- 19 odnalezienie średniowiecznego sarkofagu
- 20 odnowienie wejścia do krypty północnej
- 21 odnalezienie kilkudziesięciu monet z XVII wieku
- 22 odnalezienie relikwii XVII wiecznej posadzki

Project map

- 1 *renovation of the Książnin tombstone*
- 2 *renovation of the Gen. Orłowski tombstone*
- 3 *discovery of the stonecutter's emblem*
- 4 *exposition of the gothic walls*
- 5 *renovation of the main portal*
- 6 *discovery of the crypt under the porch*
- 7 *renovation of the 18th Century stoups*
- 8 *renovation of the stoup*
- 9 *renovation of the Lubomirska tombstone*
- 10 *renovation of the St. Andrew altar*
- 11 *discovery of the crypt under the presbytery*
- 12 *renovation of the portals in the presbytery*
- 13 *renovation of the main altar*
- 14 *discovery of the 15th Century floor*
- 15 *renovation of the pulpit*
- 16 *renovation of the St. Stanislaus altar*
- 17 *discovery of the foundations*
- 18 *renovation of the "Deposition from the Cross" painting*
- 19 *discovery of the medieval sarcophagus*
- 20 *renovation of the entrance to the north crypt*
- 21 *discovery of several dozen coins from the 17th Century*
- 22 *discovery of relics of the 17th Century floor*

Otoczenie kościoła

Nagrobek Franciszka Dyonizego Książnina. Książnin był poetą i dramatopisarzem, przedstawicielem sentymentalizmu. W 1764 roku wstąpił do zakonu jezuitów – gdzie poznał słynnego komediopisarza Franciszka Zabłockiego, późniejszego proboszcza w Końskowoli. Po kasacie zakonu Książnin wrócił do stanu świeckiego i został sekretarzem Adama Kazimierza księcia Czartoryskiego. Do upamiętnienia Książnina wykorzystano symbole antyczne związane z literaturą i teatrem.

The tombstone of Franciszek Dyonizy Książnin. Książnin was a poet and playwright, a representative of sentimentalism. In 1764, he joined the Jesuit order, where he met Franciszek Zabłocki, a famous comedy writer, later a parish priest in Końskowola. After the order was suppressed, Książnin returned to laicity and became secretary to Prince Adam Kazimierz Czartoryski. Książnin is commemorated with ancient symbols connected with literature and theatre.

Nagrobek generała Józefa Orłowskiego. Generał Orłowski był absolwentem słynnej Szkoły Rycerskiej, założonej przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Orłowski był przyjacielem Tadeusza Kościuszki, z którym studiował w Paryżu. Generał Orłowski był ostatnim polskim komendantem słynnej twierdzy w Kamieńcu Podolskim, zaś w Powstaniu Kościuszkowskim (1794 r.) pełnił funkcję komendanta garnizonu warszawskiego oraz tzw. Księstwa Mazowieckiego.

The tombstone of General Józef Orłowski. General Orłowski was a graduate of the famous School of Knights, established by King Stanisław August Poniatowski. Orłowski was a friend of Tadeusz Kościuszko – the two studied together in Paris. General Orłowski was the last commandant of the famous stronghold in Kamieniec Podolski and during the Kościuszko insurrection, he was the commandant of the garrison of Warsaw and the so-called Duchy of Masovia.

Surroundings of the church

Dzwonnica. W XVI i XVII wieku dzwonnica była drewniana. Dopiero pod koniec XVII wieku staraniem ówczesnego prepozyta końskowolskiej Mikołaja Delpacego powstała dzwonnica murowana. W archiwum parafialnym zachował się dokument, świadczący o zaistnieniu sporu między duchownym a murarzami, którego przedmiotem była jakość fundamentów dzwonnicy. Obecna dzwonnica, wybudowana w 1778 roku, została ufundowana przez Augusta Aleksandra księcia Czartoryskiego.

The bell tower. In the 16th and 17th centuries, the bell tower was made out of wood. It was only at the end of the 17th century that Mikołaj Delpacy, the then provost of Końskowola, built a brick bell tower. The parish archive still holds a document on the dispute between the clergymen and the bricklayers considering the quality of the foundation of the bell tower. The current bell tower, erected in 1778, was funded by Prince August Aleksander Czartoryski.

Na ścianie zewnętrznej prezbiterium wyeksponowano gotycki wążek muru, dzięki czemu możliwe jest wejście w głąb średniowiecznej historii kościoła farnego.

Following the removal of the old, damaged plaster, it turned out that the temple's presbytery was much older than the rest of the building. The relics of the tall, gothic windows left no doubts that the history of the temple is much more extensive than previously believed.

The exposure of the gothic theme of the facade allowed us to look into the medieval history of the parish church.

Zupełnie nieoczekiwanie w trakcie prac nad elewacją, na ścianie zakrystii odnaleziony został znak kamieniarza, który zapewne kierował w dawnych wiekach przebudową świątyni. Kamień, na którym zachował się ten znak, postanowiono wyeksponować.

Completely unexpectedly, the work on the facade unveiled a stonemason's mark on the wall of the vestry. The stonemason was probably the supervisor of the former reconstruction of the temple. The decision was made to exhibit the stone with the emblem.

Nawa południowa

Ołtarz św. Andrzeja. Obecny pochodzi z XVIII wieku, choć z pewnością już w początkach XVII wieku istniał tu ołtarz poświęcony temu Apostołowi. Być może z tego czasu pochodzi obraz, przedstawiający św. Andrzeja. Pod ołtarzem znajduje się krypta, zwana w XVIII wieku „kryptą szlachecką św. Andrzeja”, w której składano zmarłych urzędników administracji dóbr końskowolskich.

St. Andrew's altar. The current altar dates back to the 18th century, although there was certainly an altar devoted to St. Andrew at the beginning of the 17th century. Perhaps the painting of the saint dates back to that time. There is a vault in front of the altar, referred to in the 18th century as the "noblemen's vault of St. Andrew", where the administrative clerks of the Końskowola estate were buried.

Pośrodku nawy znajduje się zejście do krypty Lubomirskiej.

The entrance to the Lubomirska vault is located in the middle of the south aisle.

Kropielnica. Pochodzi zapewne z XVI wieku i stanowi pamiątkę po gotycko-renesansowym kościele, ufundowanym w miejscu starszej świątyni przez Andrzeja Tęczyńskiego wojewodę lubelskiego. Obok kropielnicy wejście południowe do kościoła, które jeszcze na początku XVII wieku miało być ozdobione z zewnątrz kolumnami.

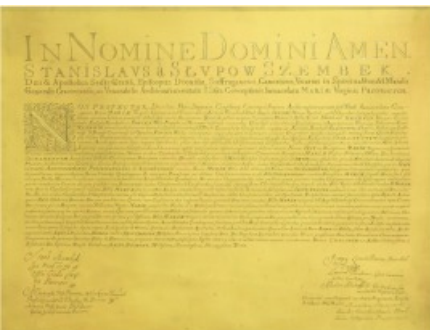
The stoup. The stoup dates back most likely to the 16th century and was probably used in the Renaissance church funded by Andrzej Tęczyński, the voivode of Lublin, in place of an older church. The southern church entrance, which up to the beginning of the 17th century was decorated with columns on the outside, is located next to the stoup.

The south aisle

Kaplica południowa – mauzoleum księżnej Zofii z Opalińskich Lubomirskiej. Nagrobek księżnej, dziedziczki dóbr końskowolskich zmarłej w 1675 r. zaprojektował słynny holenderski architekt Tylman van Gameren. W kartuszu, umieszczonym u wierzchołka rzeźby, umieszczono tablicę z wierszem napisanym przez męża zmarłej, Stanisława Herakliusza Lubomirskiego marszałka wielkiego koronnego. Pierwotnie w kaplicy tej przechowywano liczne srebrne tablice z herbami Opalińskich i Lubomirskich. Ozdobą ołtarza w tej kaplicy był obraz przedstawiający Najświętszą Maryję Pannę. Według inwentarza z 1678 roku na obrazie tym umieszczona była srebrna korona, na której znajdowało się ponad 200 pereł oraz dziesiątki rubinów. Wiele skarbów z mauzoleum Lubomirskich zrabowanych zostało przez wojska szwedzkie, które w 1706 roku, w czasie tzw. wojny północnej spłądowały Końskowolę. Pozostałości srebrnej korony przetopiono pod koniec XVIII wieku na polecenie tutejszego proboszcza, Grzegorza Piramowicza, słynnego działacza oświeceniowego.

The southern chapel – the mausoleum of Princess Zofia Lubomirska, nee Opalińska. The tombstone of the princess, heiress to the Końskowola estate, deceased in 1675, was designed by Tylman van Gameren, a famous Dutch architect. The cartouche, placed at the head of the sculpture, holds a tablet with a poem written by Zofia's husband, Stanisław Herakliusz Lubomirski, the Grand Marshal of the Crown. The chapel originally held numerous silver tablets with the coats of arms of the Opaliński and Lubomirski families. The chapel's altar is decorated with a painting depicting the Blessed Virgin Mary. According to the 1678 inventory, the painting had a silver crown with over 200 pearls and tens of rubies. Many treasures of the Lubomirski mausoleum were robbed by Swedish troops that plundered Końskowola in 1706 during the so-called Great Northern War. At the end of the 18th century, the remnants of the silver crown were melted and formed into other objects by order of Grzegorz Piramowicz, the local parish priest and a famous Enlightenment activist.

Projektem objęto także renowację miedziorytu – kopii dokumentu upamiętniającego ustanowienie w 1693 roku Bractwa Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Bractwo to opiekowało się ołtarzem w kaplicy Lubomirskich.

The project also covered the renovation of the copperplate – a copy of the document commemorating the 1693 foundation of the Brotherhood of the Immaculate Conception of the Holiest Virgin Mary in Końskowola. The Brotherhood cared about the altar in the Lubomirska Chapel.

Prezbiterium

Prezbiterium. Obecny ołtarz główny ufundowany został w latach trzydziestych XVIII wieku przez Augusta Aleksandra Czartoryskiego. Wykonany przez warsztat Eliasza Hoffmanna, zastąpił ołtarz z XVII wieku, wystawiony z fundacji Agnieszki z Tęczyńskich Firlejowej. Centralnymi elementami ołtarza wielkiego są XVIII wieczny obraz „Adoracja baranka” oraz obrazy, eksponowane ponad tabernakulum. Pierwotnie w ołtarzu głównym przechowywano najcenniejszą relikwię: fragment Krzyża Świętego, dziś eksponowaną w srebrnym relikwiarzu.

Po 1623 r. ołtarz zdołała kapa, wykonana z kaftana przywiezionego z poselstwa do Stambułu przez księcia Krzysztofa Zbaraskiego. Książę Krzysztof, poseł Rzeczypospolitej do Turcji został obdarowany kaftanami przez sułtana oraz wielkiego wezyra Turcji.

Pod prezbiterium znajduje się krypta, o nieustalonym jeszcze czasie powstania, w której odkryto XVII i XVIII wieczne pochówki duchownych.

The chancel. The current main altar was funded by August Aleksander Czartoryski in the 1730s. Produced in the workshop of Eliaz Hoffman, it

replaced the 17th-century altar funded by Agnieszka Firlej, nee Tęczyńska. The central elements of the grand altar are "The Adoration of the Lamb", an 18th-century painting, and the paintings seen above the tabernacle. The main altar originally housed the most precious relic: a part of the Holy Cross, which is today kept in a silver reliquary. After 1623, the altar was decorated with a cape made of a kaftan brought by Prince Krzysztof Zbaraski from his diplomatic mission to Istanbul. The Prince, as an emissary of the Kingdom of Poland, received kaftans from the sultan and the Grand Vizier.

The chancel is also decorated with two baroque portals made of black marble, produced in the second half of the 17th century in accordance with the design of Tylman van Gemen, a famous architect. A vault, the construction time of which is not known, holding 16th- and 17th-century graves of clergymen is located under the chancel.

W trakcie nadzorów archeologicznych odkryto relikty posadzki i ścian, pochodzących z XV wieku. Odkrycie to może potwierdzać tradycję, w świetle której pierwszy murowany kościół w Końskowoli ufundował ród Konińskich.

Remnants of 15th-century floor and walls were discovered in the course of archaeological works. This may confirm the traditional opinion that the first stone church in Końskowola was funded by the Koniński family.

Presbitery

Późnobarokowa ambona, ufundowana przez księcia Augusta Aleksandra Czartoryskiego, wykonana przez Eliasza Hoffmanna, autora wielu rzeźb do pałacu w Wilanowie. Powstała po 1738 r., kiedy ówczesny proboszcz końskowolski, Andrzej Tucci, tak napisał do księcia:

(...) dawna ambona jest tak słaba, że prawie kazania obawiać się muszę, żebym i z kazalnicą na kościół nie zleciał (...).

Late baroque pulpit, funded by Prince August Aleksander Czartoryski, produced by Elias Hoffmann, author of many sculptures for the Wilanów palace. The pulpit dates back to after 1738, as it was in this year that the then parish priest, Andrzej Tucci, wrote the following to the prince:

". . . The old pulpit is so weak that when preaching I fear that I might fall down onto the church with it . . .".

Projekt objął także renowację dwóch XVII wiecznych portali, zlokalizowanych w prezbiterium, wykonanych według projektu słynnego holenderskiego architekta, Tylmana van Gameren.

The project also covered the renovation of two 17th Century portals, located in the presbitery, constructed according to the design of the famous Dutch architect, Tylman van Gameren.

Nawa północna

The north aisle

Ółtarz św. Stanisława. Obecnie istniejący pochodzi z końca XVIII wieku, a prace zmierzające do jego wystawienia podjął na polecenie kurii biskupiej w Krakowie tutejszy proboszcz, słynny działacz polskiego Oświecenia – Grzegorz Piramowicz. Środki na budowę ółtarza pochodziły z przetopienia starych sreber kościelnych, w tym tablicy z sarkofagu Opalińskich (z krypty północnej). Ółtarz św. Stanisława był notowany w Końskowoli już w początkach XVII wieku, a świątynia szczyliła się posiadaniem relikwii tego patrona Polski.

The altar of St. Stanisław. The current altar dates back to the end of the 18th century, when its production was started on the initiative of Grzegorz Piramowicz, a famous Polish Enlightenment activist and the local parish priest, acting at the commission from the Kraków curia. The funds for the construction were obtained through melting old church silverware, including the tablet from the Opaliński family sarcophagus (located in the northern vault). The first records of the altar of St. Stanisław in Końskowola date back to the early 17th century, and the church was proud to have relics of this patron saint of Poland.

Zejście do krypty północnej. W roku 2006 odkryto zamurowane, prawdopodobnie jeszcze w XVII wieku, zejście do krypty północnej. W ramach projektu przywrócono funkcjonalność tego wejścia, ozdabiając go jednocześnie portalem, wykonanym na podobieństwo portalu prowadzącego do krypty Lubomirskiej.

The descent to the northern vault. In 2006, a descent to northern vault, bricked-up probably in the 17th century, was discovered. The functionality of the passage has been restored, and a portal resembling the portal leading to the vault of Zofia Lubomirska was added.

Kaplica północna. Ascetyczny wystrój kaplicy nie jest przypadkowy – w XVII wieku to miejsce pełniło funkcję mauzoleum rodu Tęczyńskich. W inwentarzu z 1678 roku zanotowano, że w krypcie pod kaplicą spoczywają ciała „wielmożnych dziedziców miasta”, zaś w samej kaplicy znajdowały się „*signa mortis*” – znaki śmierci. Prawdopodobnie chodziło o pozostałości tak zwanego „zamku boleści”, a więc specjalnej konstrukcji, towarzyszącej magnackim pogrzebom. Prawdopodobnie owe „znaki śmierci” to pozostałości po ceremonii pogrzebowej zmarłej w 1667 r. Izabeli z Tęczyńskich Opalińskiej.

The northern chapel. The austere décor of the chapel is not a coincidence: in the 17th century, this place was the mausoleum of the Tęczyński family. The 1678 inventory shows that the vault under the chapel was the burial place of the heirs to the town, and the „signa mortis”, marks of death, could be found in the chapel itself. These are probably remnants of a so-called "castle of distress", a special structure used in magnate funerals. The "marks of death" probably come from the 1667 funeral ceremony of Izabela Opalińska, nee Tęczyńska.

W centrum posadzki kaplicy znajduje się tablica z czarnego marmuru, epitafium jednego z przedstawicieli rodu Tęczyńskich. Opis kościoła z 1883 r. wskazywał, że na tablicy tej miał być wyryty herb Tęczyńskich oraz wiersze sławiące ten ród. Do dziś na tablicy widoczny jest wizerunek herbu rycerskiego, nad którym przedstawiono dwugłowego orła cesarskiego. Dlatego należy przypuszczać, że upamiętnia ona założyciela miasta Końskowola Andrzeja kasztelana krakowskiego (zmarłego w 1561 roku) lub jego syna Andrzeja wojewodę krakowskiego (zm. 1588 roku). Obydwaj zostali pochowani w naszym kościele, w niezidentyfikowanej na razie krypcie.

In the center of the chapel's floor is situated Black marble tablet, an epitaph in memory of one of the representatives of the Tęczyński family. The description of the church from 1883 indicated that the tablet was to show the coat of arms of the Tęczyński family and poems praising it. Today, a knight's coat of arms and a two-headed imperial eagle can be seen on the tablet. This suggests that it commemorates the founder of Końskowola, Andrzej, the castellan of Kraków (deceased in 1561) or his son, also Andrzej, the voivode of Kraków (deceased in 1588). Both were buried in this church, in a vault that has not yet been identified .

Krypta północna. Sarkofag Opalińskich. W 1667 roku zmarła ostatnia przedstawicielka rodu Tęczyńskich – Izabela, żona Łukasza Opalińskiego marszałka nadwornego koronnego. Na miejsce ostatniego spoczynku wybrała kościół końskowolski, w którym pochowani zostali także jej pradziadek Andrzej kasztelan krakowski (zmarły w 1561 roku) oraz dziadek Andrzej wojewoda krakowski (zmarły w 1588 roku).

Rzeźba przedstawiająca rozkładającego się trupa, wieńcząca sarkofag Opalińskich jest jedynym tego typu przedstawieniem zmarłego w Polsce.

Rzeźba ta ma znaczenie symboliczne – nie tylko personifikuje marność życia, ale przypomina także o wygaśnięciu rodu Tęczyńskich. Izabela miała trzech braci – wszyscy oni zmarli w ciągu czterech lat, między 1628 a 1632 r. Najstarszy brat zginął w pojedynku w Belgii, średni został zastrzelony przez wieśniaka we Włoszech, zaś najmłodszy zmarł w obozie wojsk koronnych pod Kamieńcem Podolskim. Od tego czasu Izabela i jej ojciec Jan wojewoda krakowski (zmarły w 1637 roku) celebrowali wygaśnięcie rodu, fundując kościoły, klasztory, zamawiając obrazy przedstawiające zmarłych przedstawicieli rodu. Rzeźba Vanitas, wieńcząca sarkofag, wpisuje się zatem w teatralne, barokowe przypomnienie o wygasaniu rodu.

The northern vault. The sarcophagus of the Opaliński family. In 1667, the last representative of the Tęczyński family died – it was Isabela, the wife of Łukasz Opaliński, Court Marshal of the Crown, who picked the church in Końskowola for his burial place. Her great-grandfather, Andrzej, the castellan of Kraków (deceased in 1561) and her grandfather, also Andrzej, the voivode of Kraków (deceased in 1588) are also buried here.

The sculpture depicting a decomposing corpse crowning the sarcophagus is the only such representation in Poland.

The sculpture is symbolic: not only does it personify the futility of life, but it is also a reminder of the Tęczyński family dying out. Izabela had three brothers, all of whom died over a period of four years, between 1628 and 1632. The oldest brother was killed in a duel in Belgium, the middle one was shot dead by a peasant in Italy, and the youngest one died in the camp of crown troops close to the Kamieniec Podolski stronghold. From then, Izabela and her father, Jan, the voivode of Kraków (deceased in 1637) celebrated the dying out of the family by funding churches, monasteries and commissioning paintings depicting the deceased members of the family. The Vanitas sculpture crowning the sarcophagus corresponds with the theatrical, baroque reminder of family dying out.

Korytarz łączący krypty – pośrodku relikwy średniowiecznego sarkofagu. W sierpniu 2010 roku, w trakcie wykonywania korytarza łączącego krypty: północną i Lubomirskiej, w nawie głównej kościoła odkryto srebrne denary z czasów pierwszych Jagiellonów. Postawiono wtedy hipotezę, iż mogą one świadczyć o odkryciu nieznaney dotychczas fazy budowy lub przebudowy kościoła. Istotnie, niemal bezpośrednio pod miejscem odnalezienia denarów archeolodzy odnaleźli grobowiec, wykonany z płyt wapiennych. Grobowiec był pusty, niemniej jednak sposób jego wykonania wskazuje jednoznacznie, iż został przygotowany dla osoby o dużym znaczeniu w społeczeństwie staropolskim. Wstępne badania wskazują, że grobowiec został wykonany na przełomie XV i XVI wieku. W porozumieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, sarkofag został przeniesiony do wnętrza korytarza, łączącego krypty.

W trakcie kopania korytarza archeolodzy natrafili także na relikwy gotyckiego kościoła. Z powodów konstrukcyjnych nie udało się wyeksponować odkrytego muru w samym korytarzu, ale najstarsze relikwy tej świątyni można obejrzeć wchodząc do małej, bocznej krypty, zlokalizowanej pod ołtarzem św. Andrzeja.

The corridor connecting the crypts. In the middle are the relics of the medieval sarcophagus. In August 2010, during the works on a corridor joining the northern and the Lubomirska vault, silver denars from the times of the first monarchs from the Jagiellonian dynasty were discovered in the central nave. A hypothesis was made that there might have been a yet unknown stage of church construction or redevelopment. Indeed, archaeologists discovered a tomb made of calcareous slabs almost directly below the place of finding the denars. The tomb was empty, but the way it was constructed indicates without doubt that it was produced for a person of high rank in Old Polish society. Initial examinations show that the tomb dates back to the turn of the 15th century. In cooperation with the Regional Historical Artefacts Protection Office, the sarcophagus was moved to the corridor joining the vaults.

In the course of digging the corridor, archaeologists also found remnants of a Gothic church. For construction reasons, the discovered wall could not be shown in the corridor, but the oldest elements of this church can be seen in a small side-vault located under the altar of St. Andrew.

Krypta Zofii Lubomirskiej. Centralnym elementem krypty jest sarkofag, wykonany z czarnego marmuru. Sarkofag ten miał nie tylko skryć doczesne szczątki zmarłej w 1675 roku księżnej, ale i być apoteozą znaczenia rodów Tęczyńskich, Opalińskich i Lubomirskich. Na sarkofagu umieszczono kartusz z herbem Śreniawa Lubomirskich, na którym wyobrażono także księżącą mitrę, podkreślającą przysługujący Lubomirskim tytuł książąt Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego. Po drugiej stronie sarkofagu umieszczono herb jej matki, Izabeli z Tęczyńskich – Topór. Warto zauważyć, że herb ten przedstawiono w postaci „klasycznej”, nie zaś hrabiowskiej, a więc z wyobrażeniem orłów cesarskich i lwa trzymającego topór. Jednocześnie inskrypcja na sarkofagu wyraźnie wskazuje, że Zofia Lubomirska tytułowana była „hrabianką na Tenczynie”.

Zofia z Opalińskich i jej mąż Stanisław Herakliusz Lubomirski marszałek wielki koronny mieli jedną córkę – Elżbietę. Po 1702 roku skupiła ona w swoim ręku dawne dobra Tęczyńskich (klucze tenczyński, końskowolski, międzyrzeczki i staszowski) oraz szereg kluczy majątkowych przynależnych Lubomirskim. Z racji olbrzymiego majątku oraz ambicji politycznych Elżbieta (zmarła w 1729 roku) nazywana była królową bez korony. Symbolicznym podkreśleniem jej pozycji było zakupienie w 1720 roku Elżbieta pałacu królewskiego w Wilanowie.

The Zofia Lubomirska vault. The central element of the vault is the sarcophagus, made of black marble. It was not only to keep the mortal remains of the princess, who died in 1675, but also a glorification of the power of the Tęczyński, Opaliński and Lubomirski families. A cartouche with the Śreniawa Lubomirski coat of arms, depicting a prince's mitre, stressing the fact the Lubomirski family were princes of the Holy Roman Empire of the German Nation, was placed on the sarcophagus. The coat of arms of Zofia's mother, Izabela nee Tęczyńska, was placed at the other end of the sarcophagus. It is worth noting that the coat of arms is in its "classic" version, and not the count's version, that is depicting imperial eagles and a lion holding an axe. At the same time, the inscription clearly indicates that Zofia Lubomirska was the "countess of Tenczyn".

Zofia nee Opalińska and her husband, Stanisław Herakliusz Lubomirski, the Grand Marshal of the Crown, had one daughter, Elżbieta. After 1702, she consolidated in her hand all of the former Tęczyński family estates (the fiefdoms of Tenczyn, Końskowola, Międzyrzecze and Staszów) and a number of fiefdoms of the Lubomirski family. Elżbieta (who died in 1729) was called a queen without a crown for her vast fortune and political ambitions. A symbolical confirmation of her status was the fact of her purchasing the royal palace in Wilanów in 1720.

W ramach projektu przywrócono także pierwotny wygląd XVII wiecznej chrzcielnicy
The scope of the project also included the conservation of the antique baptismal font

**Konserwacja i remont Fary w Końskowoli
– zabytku o istotnym znaczeniu
dla historii Regionu Lubelskiego**

projekt współfinansowany ze środków
Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach

Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Lubelskiego
na lata 2007-2013
Oś Priorytetowa VII
Kultura, turystyka i współpraca
międzyregionalna

***The conservation and renovation of the
Parish Church in Końskowola
– a monument with significant meaning
to the history of the Lublin Region***

*project co-financed by the funds of the
European Regional Development Fund
within the scope of the*

*Regional Operational Programme
for the Lublin Voivodeship
for the years 2007-2013
Priority Axis VII*

Culture, tourism and interregional cooperation

www.konskowola.info

Ulotka informacyjna projektu, realizowanego przez Parafię Rzymskokatolicką p.w. Znalezienia Krzyża Świętego i Świętego Andrzeja Apostoła w Końskowoli oraz TODK „Fara Końskowolska”

The leaflet of the project implemented by the Roman Catholic Holy Cross Discovery and St. Andrew the Apostle Parish in Końskowola and the "Końskowola Parish Church" Cultural Heritage Protection Association

w 450 rocznicę śmierci założyciela Miasta Końskowola i fundatora świątyni w Końskowoli
Andrzeja hrabiego Tęczyńskiego wojewody lubelskiego, kasztelana krakowskiego

*on the 450th anniversary of the death of the founder of Końskowola, and benefactor of the
Końskowola temple, Count Andrzej Tęczyński, Voivode of Lublin, Castellan of Kraków*

Końskowola 2011

The conservation and renovation of the Parish Church in Końskowola – a monument with significant meaning to the history of the Lublin Region

Egzemplarz bezpłatny - *Free copy*

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

